

ΜΙΑ ΣΕΛΙΔΑ ΤΡΟΜΟΥ

Η ΣΦΑΓΕΣ ΤΟΥ ΑΡΑΜΠΗ

Τὰ αἰματηρά γεγονότα τοῦ 1882. Οἱ Ἑλλήνες τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ ὁ φανατισμὸς τῶν ιθαγενῶν. Οἱ διπλωμάταις καὶ ποιητὴς Κλέωνος Ραγκαβῆς τραύματιζεται μὲρόπατο. Σκηνὴς φρίκης. – Οπους οἱ Ἑλλήνες μάχονται μὲτα τὸν Γεν. Πρέσενον ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Αγγλίκου στόλου ἐν μυθρόποιες τὴν Ἀλεξανδρεία. Σύλληψης καὶ καταδίκη εἰς θάνατον τοῦ Ἀρματίνου Μπασσά.

"Οσοι βρέθηκαν στήν 'Αλεξάνδρεια κατά τό Μάγη τοῦ 1882 θὰ υμοιώνται σὲ δόλη τους τὴν ζωὴν τὶς φοβερές μέρες ποὺ πέφασαν καὶ τὸν κίνδυνο ποὺ διέτρεψαν ἐξ αἰτίας τού ὄγρον θρησκευτικοῦ καὶ ἔνθυμον φανατισμοῦ τῶν ιθαγενῶν. Στὴν ἴστορια τῆς Αιγαίουτον τὰ αἰματηρὰ ἔσενα γεγονότα εἶνε γνωστὰ μὲ τὸ δόνομον 'Αγγλον καὶ 'Αραμαῖην, σφραγὲς χιλιάδων Εὐρωπαίων, πρὸ πάντων 'Αγγλον καὶ 'Ελλήνων ποὺν ἔχοντο γρήγορα συστηματικά καὶ ύπὸ δραματικά περιστατεῖς. Αρκεῖ νῦν ημειώθη διτὶ πολλοὶ αὐτοκτονοῦσαν γιά νὰ μὴ πέσουν στὰ χέρια τοῦ φανατισμένου δάκλου καὶ ἀλλοὶ ἐτρελλαίνοντο ἀπὸ τὸ φόβο τους.

Ο περιβότος Ἀράμπης ἦταν ἀξιωματικός τοῦ Αἰγυπτια-
κοῦ στρατοῦ, γνοὺς ὡς Ἀράμπης τοῦ Φελλάχου. Προικισμένος μὲν ἔξαι-
ρετική τοῦ δόλη καὶ εὑνία, κατώθισε μὲν ἕντη τὴν προσωπική του
ἴκανότητα ν' ἀνεβῆ σε ἀνώτερα ἀξιώματα. Μὲ τὴν θερμή του εὐ-
γλωττίαν ἐκέφρασε τη λατερία του λαού δόποιος δεχόταν μ' ἐνθου-
σιασμὸν τὸ πρόδροματα του.

Ο "Αραιτής γίνεται έτσι άρχηγός έθνους φρονος κόμματος, ποὺ ζητούνε σ' απομακύνη ήτο τη διοίκησι και τὸ στρατὸν κάθε ξένον. Επὶ Κεδὴθ Τεφήκη Πασσάς η δύναμις και ἡ ἐπιδοθή τοῦ Αραιτής γίγεται ἀπαταγώνιτη. Ο "Αραιτής, ως "Υπουργός τῶν Στρατιωτῶν, κατήργησε μὲ πραξικότητα τὸν Αγγλογαλλικὸν έλεγχο, ήσυν σὲ τέλεια ρήξη μὲ τὸ νηματο ήγειρόνα τῆς Αλγύπουτον, ἐπήρε στὰ χέρια του δηλη τὴν ἔξουσίαν, ώχνωσε τὰ φρούρια της "Αλεξανδρείας και τέλος ἔλαβε ἐμπόλεμη στάσι ἀπέναντι τοῦ Αγγλογαλλικοῦ Στόλου ποὺ ἦταν παρατημένος στὸ λιμάνι ὑπὸ τὸν Ναύαρχο Σέϋ ειπα. Στις 20 Μαΐου 1882, ημέρα Κυριακή τὸ κακὸ ἔξιστασε, πρῶτα στὴν ποτεύουσα καὶ ἔπειτα στὶς ἐπαρχίες.

Από πολλές μέρες συνεχούντο μυστικές συσκέψεις μέσα στά τζαμιά πού βασιοῦσαν πέρ' από τά μεσάνυχτα. Ο πλούσιος φανατικός Μουσῆς Έλ - Ακάτ, φίλος τοῦ Αραμαϊκού έμοιούς εἶχεθεριστήκες προκηρύξεις στις συνοικίες δηλα καὶ πολά πόταλα.

Ούνας, οποιας δε μόνο κατέθεται συστηματικά.
Όντας αναβρασμός ήταν φανερός. Στις 2 μ. μ. οι ίδιες
ενεικός επαρκάλεσαν καυγά μ' ένα Μαλτέζο σ' ένα συνοικιακό
καφεθεντικό και τον έσκοτωσαν. Η ύδρω πάδο το πτώμα
του έμαζεύτηκαν πολλοί ροπαλωδοί με άρριες κραυγές.
Γρήγορα έσυναχτηκαν άλλοι και άλλοι λαί δροσισαν νά
καταφρούζουν κατά τις ενύρωσιες συνοικίες αλλαζόν-
τας — «Χτυπάτε τά συμάλια!» Τά ρόπαλα έπεφταν σωσθόν
στις πόρτες και στά παράθυρα τῶν καταστημάτων. Τά
άγρια μπουλούδια ξημπαναν μέσου, έσταζαν τα κεφάλια
τῶν Εύθρωπαίων και έφευγαν φωτωμένοι λάφυρα. Στήν
όδο Καλογραϊών τά πτώματα σχηματίζαν σωρό. Πολλοί
όμως Εύρωπαίοι έποιησαν άρι τά τη ζωή τους. Διακό-
σιοι «Ελληνες», χωρωμένοι στην Πλατεία τῶν 'Αχρύων,
άπέκρουνταν την έπιθεσιν μὲν πυρή ομαδάν.

πλεύσουν την εποχή με λαριά θραύσην.
Στίς 3 ½ μ. ή παραχές ἐγένετο και παντού στην προστοσία τῶν ἀσενομόνων δργάνων. Ἀπό παντοῦ ἀκούγοντας σπαραχτικές φωνές γνώναι ὅμη πού τραβούσαν δέξαλλες τὰ μαλλιά τους. Ἐνόμιζε κανεὶς διτὶ γνώντας μεγάλη μάρχη ἐπειδὴ στάδιον Ἡ εὐδύνωσι τελείωση καὶ εἰρηνικώτεροι πόλις τῆς Ἀγίου ποντού τόπον σὲν πραδαμένη στὴ φωίτη τοῦ πολέμου. Παντοῦ αἴματα, παντοῦ πτώματα, παντοῦ φρικώδης ἀλαλαγμούς. Οἱ ἀράταδες πάλλοντες τοὺς φοβεροὺς κεφαλοθραυστες τους, χτυπούσαντας ἀλύπτητα, φρενισμένα! Ἔνω τὰ δόγματα αὐτὰ συνεψιαναν στὴν ὁδὸν τῶν Καλλογραμμῶν καὶ τὰ παρδούντας τὶς οἰς, στὴν ὁδὸν τῶν Φράγμων ἀρχῆς ἀλλή σφραγῆ, μπροστὰ στὰ μάτια τῶν ιδιαγενῶν δαστονόι, ναι χωριφυλάκων. Στὸ δρόμῳ αὐτῷ ἤταν η Διεύθυνσις τῆς Ἀστυνομίας. Μερικοὶ Εὐρωπαῖοι κατέπεφυγαν σ' αὐτή ἐπλέυσαντας νᾶ σωθοῦν. Διαταγὴ δημος τοῦ Διευθυντοῦ οἱ ἀστυνομικοί επιαναν τοὺς Εὐρωπαίους τοὺς ἔκλειναν σὲ μιὰ γειτονικὴ μάντρα καὶ τοὺς ἔκοψαν τὸ λαμπτόν.

Στίς 5 μ. μ. τὸ Προεπενετο τῆς Ἑλλαδός δέχτηκε τὴν ἔφοδο τοῦ μαινομένου ὄχλου, ὃ ὀποῖος διμος ἀναγκάστηκε νὰ ὑποχωρήσῃ, γιατὶ τὸ Τουρκαλβανὸς καβάθης Ὁμέρος Ἀγάς φυνεψώθηκε στὴν πόρτα μὲ τὸ ῥεβδύθερο στὸ χέον καὶ τοὺν ἔποεις σὲ φυγὴν.

'Από τὴν ἀρχῇ τῆς σφαγῆς οὐδεὶς οἱ ἐν 'Αλεξανδρείᾳ πρόσφετοι ἔτεροι εἶναι στὸν τόπο τῆς καταστροφῆς, γάρ νὰ προστατεψουν τοὺς ὑπηκόους τῶν ἄλλων οἵτε αὐτοὺς ἐσεβάσθησαν οἱ ἀραπάδες. Ο πρόεντος τῆς Ἀγγίλας Κούζην πέπλετ μὲ σπουδών κεράλι μπροστὰ στὸν αστυνομικό σταθμὸ Λάμπατον. Παρακάτω δ ἡ τῆς 'Ισαΐας κόμης Ροζάρδος τραυματίζεται μὲ λιθάρι. Πιο πέρα χωροφύλακες χτυποῦν μὲ τοὺς ὑπακούανους τὸν ὑπόρειόν της Ἐλλάδος Νικ. Βασιλίδην. Απέφυγε δὲ δεντρεῷ ἐπίστις τῶν γοπάλων ποὺ ἔπειταν ὅμαδόν ἐπάνω στ' ἀμάξι του χάρις καὶ στὸ περίστερο του Καράση του, στὴ μεσολάβηση ἕνδεικον Ἑλλήνος καὶ

στήν προστασίαν ένός φίλου του Αιγυπτίου δέικνυατοικού. Ἐνώ διπλωματικός πρόκιντος τῆς Ἑλλάδος Κλέων Ραγκαβής ἐπήγανε μέτρα ἀμάξια στὸ Διοικητήριο στήν ὁδὸν Φράγκων τὸν ἐπεριφύλακτον τὸν μανιακαμένον πλήθος καὶ ἐπετέθη ἔναντί τοῦ μὲ τὰ ὄπαλα. Καὶ ἄλλοι μὲν χτυποῦσαν ἀλύπτια τὸ γραμματεῖα Μιχαλεπή ἄλλοι τὸν ἀρχικληπάτην, μάτρα πελώρῳ καὶ γενναῖον, ἄλλοι τὸν ἀναξᾶ, τὸ δόπιον ἀπετελείωσαν ἀν καὶ ἤταν ἰθαγενῆς· Ὁ καβάσθη, βιλέποντας τὸν ἕβδοντα πεστότοις ἄλλα μὲν τοπύρα πούν ἐλαβεῖ στὸ κέντρον τὸ δρόμο τοῦ ἐπεσε. Τότε ἐπήδησε ἀπὸ τὸ ἀμάξι καὶ ἔβγαλε τὸ μαχαίρι του μὲ τὸ δοπιόν ἀμυνόμενος κατώθυσε στὸν ἅπομακρύνθη τούς φοπαλόφορους καὶ νά δώσῃ καιρό στὸ Ραγκαβήνι ὡν μηρὶ σ' ἔνα γειτονικὸν σπίτι. Ὁ Μιχαλεπής, τρύπωσε ἐπίστης σ' ἔνα πλαίνον σπιτάκι καὶ ἀργότερα μετερέθη στὸ Ἑλληνικὸν νοσοκομεῖο σοβαρὰ τραυματικένος στὸ μάτι ἀπὸ λόγχη. Ὁ Ραγκαβής ἤταν πληγωμένος στὸ κέρι στ΄ αὐτή και στὸν ὄμο.

Κατά τάς 6 μ. μ. κατέφευκαν στην πόλι μπουλούκια Μπεντούνινων, φωνατισμένων χωρικῶν, μὲ τεράστιες μαχαζέρες. Μπροστά ἐπήγειραν ἀλλοι κρούοντες τύμπανα. Ἀπὸ καίνη τη στιγμῇ ἡ πλὴν ἔπι γενει σωστή Κόλαση. Οἱ Μπεντούνινοι ἐσπάζαν τις πάροτες τῶν Εὐρωπαίων, ἔσερναν ἔξω τοὺς ἐνοίκους καὶ τοὺς ἐνφασάν. Ἀρκετοὶ διώκοι χριστιανοὶ ἐσώθησαν καταψυγόντες σὲ υπόγεια ή ὑπερώσπεια· «Ἐγας· Ἐλλήν λόγιος καὶ δημοσιγράφος ὁ διευθυντής τῆς ἐφημερίδος «Ἀλεξάνδρεια». Ιω. Κούρτελην, (πατέρας τῆς γνωντῆς παιδιάς κ. Αιμιλίας Δάφνη) ἐσώθη ώς ἐκ θαυματος μὲ περιεργούντος· «Ἐφτασε στὸ πάτη του τρέχοντας, ὅπα τη γονιά του δρόμου ἀκούει ἀλαλαγμούς. Ἐρχόντας Μπεντούνινοι, Σποράχνει την ἔξωπορτα, μά ἡταν κλειδωμένη ἀπό μέσα. Ἡ γυναίκα του

Σμαράγδα τὸν εἶδε ἀπὸ τὸ πλαγιὸν ἐμπορικὸν κατάστημα στην ώρα τῆς λεηθασίας. Οἱ σφρυγεῖς περνοῦνται καὶ χάνονται ταῖς βάθοις τοῦ δρόμου, δύο δῆμοις, κονδρασμένοις, μένουν πίσω καὶ... κάθονται ἐπάνω τοῦ κασσόνου νάξουσανθραΐνου! Ὡν γυναικα τοῦ Κούρτελη τοὺς βλέπειν ἀπὸ τοῖς γριλλίες καὶ ἡ καρδιά της σφρυγοκοπεῖ. "Ἄν τις πρατης ταῖς νομίμαις διτεπέραιοις πιὰ ὁ κίνδυνος καὶ βγῆ ἀπὸ τῶν κυρψώνα του; Ἐντυχοῦσα δὲ Κούρτελης ἀκούγει τις κούβετες τὸν δυὸν Μπεντουνίναν καὶ κρατοῦσα καὶ αὐτὴ τὴν ἀντιποιοῦ του, δύο πουν τοῦ Μπεντουνίνοι πήγαν γ' ἀνταμάρσουν τοὺς συντρόφους τους. Ἡ Σμαράγδα ἀνοίξει τὸ τήροπτα καὶ διάνταξι τῆς τρύπωσε γοήγορα σπίτι του. Τὸ ἀντρόγυνον ἐμεινει τοι ίες μέρες κλειδωμένο μέσα στὸ ὑπόγειο τοῦ σπιτιοῦ...

Τέλος ήρθε το βραδινό σκοτάδι νά σκεπάσῃ τό θέατρο της φοβερής αντής αίματυχουσίας. «Ολη τη νύχτα» Απαντούμα κατέγεινε νά πλύνη τά πεζοδρόμια και νά έχαφανήστρ τά πτώματα. Ο Αρωπής έβγαλε τήν άλλη μέρους προκήρυξη στο λαό νά ησυχάση, με τη δήλωση ότι θα τά μωρόθυνη «οι νάπτιτοι τῶν ταραχῶν..Έργωπαιοι». Ήταν κυνική αυτή άναιδειά του έξεροθύισε περισσότερο τους. «Αγ-

γλους και ὁ Ναύαρχος Σεύμουρο ἀπεφάσισε να βομβαρδίσῃ τὴν Ἀλεξανδρεία. Ἐμάζεψε διονυσούς τὸν Ἐνθωμαρίους σὲ πλοιὰ και κατόπιν ἀνοίξε τὶς μπουκαπότες τῶν κανονιών. Οπτώθη ωριμάτα, μεταξὺ τῶν ποταμών οὖς «Ἀκαμπτός», δο «Τολμηρός» ους «Μόνωρχος» πονήσαστοι πλωτοὶ πύργοι, ἄρχισαν στὶς ἡ τὸ πρῶτη, ἡμέρα Τετήτη, να χτυποῦν μὲν μόπλετες τὰ φρουρά τῆς Αλεξανδρείας. Σὲ μιᾶ ἀπὸ τὶς τεράστιες δρῆσες οὐ «Ἄγγελοι» πυροδότοι εἶχαν γράψει μὲ κιμωλία τὴν ἔξητη φράσα : «Δῶρο στὸν Ἀραμπῆ—«Ἀκαμπτός...»

·Ο Σωτήρης, αὐτόπιης μάρτυς τοῦ βομβαρδισμοῦ, δίνει τὴν ἀ-
κόλουθη ἡγούμενη εἰκόνα :

«Όταν τὸ οὐνόμα τοῦ βοκμαρισμοῦ ἔξεπέμψθη ἀπὸ τὴν Ναυαριθίδα, ἐν τῷ ἡμέρᾳ καὶ ἀλλεπάλληλοι βαρύθροντα βρονταὶ ἀντήγησαν εἰς τὸ ἄχανές Λιβικὸν πελαγός. Καὶ τὸ ζων, ἡ Ἀλεξανδρεία, τὰ φρούρια, τὰ υπορχτὰ ἐκαλύφθησαν τὸν νεφῶν καπνοῦν. Μυριάδες πτηνῶν περιδεῖν καὶ φωνάζοντα ἀπεμαρκύρωντο τῆς ἥρας. «Ἐντὸς 10 λεπτῶν πάντα τὰ ψωρούκτα ἐκένεντα τὰ πυροβόλα αὐτῶν κατὰ τῶν φρουρίων. Εντὶς ζέτερος 10 λεπτῶν πάντα τὰ φρούρια ἐκένενταν τὰ πυροβόλα αὐτῶν κατὰ τῶν ψωρηκτῶν τῆς Ἀγγλίας. Ταῦτα μὲν παραμεγέθη βλήματα τῶν Ἀγγλικῶν ψωρηκτῶν ἐπέφεραν δευτήν καταστροφήν εἰς τὰ φρουρία κατέθραυσον καὶ συνέπιπτον. Τεράστια πυροβόλα, ἀνέτρεψαν τοὺς ἵπποτάς αὐτῶν, ἀνετίναξαν εἰς τὸν ἄέρα πυριτιδαποθήκας, ἀνοίγαν βάραθρα καὶ ἔσπασαν ἐντὸς αὐτῶν ἀκρωτηριασμένους τοὺς Αγγλικούς.

ματο καὶ εἰπραντίνοτε εἰς τὸ πελεγό...
Οὐ Αραιπηρά, γιὰ τὸν ὅποιον ἔχανον
το χλιδίδες δυστυχεῖς καὶ ἀθῶι Αἰγύπτιος
μόλις ἄρχισε ὁ βιομέτρος, στεκόταν

